

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А.

№ 3.

У Суботу 16. Јануариј.

1843.

РАДОСТЬ РАДОСТІЙ.

Зашто сунце свое любке зраке
 Надъ Тополомъ данасъ указуе,
 Што л' Србину оно сја лепо
 У средъ зыме кадъ му нѣ време?
 И Опленацъ што се узвышуе,
 У светлу што се дичи своме,
 Кадъ в тама нѣга обузела
 Одъ када му неста **КАРА ЋОРЂА?**
 Што се Космай указуе гордо,
 Зашто ли се на насъ осмеуе
 У средъ зыме кадъ му нѣ време?
 Ясеница, брза вода ладна
 Зашто ледомъ нѣ покривена
 У средъ зыме по светомъ Јовану?
 Што се брда данасъ узвикую?
 Што се накитъ по долина шири
 Одъ дечица и лепы снашица
 Место ния и дебела снега
 У средъ зыме кадъ му нѣ време?

Ни су оно любкогъ сунца зрацы
 Што се данасъ надъ Тополомъ шире,
 Већъ се оно сја лице сјино
 Великога Срба добротвора,
 Мила сына **ЋОРЂА ПЕТРОВИЊА**
АЛЕКСАНДРА данасъ Србомъ Княза.
 То Тополу ето обасява,
 То Србину лице разведрава,
 Одъ тиранства то га забавлява,
 То га тѣши, то га ободрава,
 То га храни, то га одъ зла брани,
 Па и зыму летомъ прчинява!

Што с' Опленацъ гордо узвышуе,
 У светлу што се дичи своме,
 И што скида тавило са лица,

Онъ в орла опетъ угледао
 И истинна бранителя свога,
 У радости онъ се обновлява,
 Срб'ма славу опетъ предсказуе!

Што се Космай гордо указуе
 И на насъ се лепо осмеуе,
 То в вила паре растурила,
 Око нѣга сумракъ разчистила,
 И облаке данасъ узагнала,
 Да онъ види свога Господара,
 Светла сына да поздрави дично,
 Што немог'о отцу учинити,
 Сыну мора да прикланя главу;
 Незна Космай непогоду зымну,
 И зыми се онъ разведрит' мора
 Кадъ сынъ **ЋОРЂА** нѣму с' приближава!

Зашто нѣ ледомъ покривена
 Ясеница брза вода ладна
 У средъ зыме по светомъ Јовану,
 То су виле ранно пораниле,
 У средъ зыме лето начиниле,
 У Тополи дочекъ поправили,
 Ясеницу лепо очистиле,
 Да напов конѣ и юнаке!

А брдине што се узвикую,
 Оно ти се **КАРА ЋОРЂА** слуге
 И војници по изборъ делие
 Данасъ седомъ накинѣни главомъ
 Довикую и сѣ брда одзивлю,
 На радость се опетъ дозивлюю!
 По долина накитъ што се шири
 Одъ дечица и лепы снашица
 Место ния и дебела снега
 У средъ зыме кадъ му нѣ време,
 Оно ти в данасъ поврвило,
 Изъ далека поля накинѣло,
 Старо, младо, яко и нејко
 Безъ разлике рода и година,
 Све то ягни а Тополи ездѣ,

Да дочека свога Господара,
 Да га тамо давнопожелана
 У светилу поздравити може.
 Тако Србчадъ Тополи ездефу
 Довикую старцы са планина
 У радости суз'ма огрезнули:
 Чуйте децо! не чу ли васъ яди,
 Србска майка кога е родила
 И Срскіѣмъ млекоѣмъ одовла,
 Тамо айд'те ка Тополи цркви,
 Ђе 'но леже блажени останцы
 Србскогъ отца КАРА ЂОРЂА дична
 И ЄЛЕНЕ едиомъ Србске майке,
 Тамо децо брзо корачайте,
 Одъ невена венце преправляйте,
 АЛЕКСАНДРА нашегъ Господара
 Сви у колу лепо дочекайте;
 Ето нѣга, гди онъ тамо ездѣ,
 Да учини преблаженой сѣни
 Миле майке, родителя славна
 По правилу православне цркви
 Споменъ светый по дужности дичной.
 Девойчице песме попевайте
 И пастири свирке удешайте,
 Дође време миломъ Богу вала,
 Да процвета соколово гнъздо,
 Да Топола светило ужива
 Кое г' нѣойза ЂОРЂЕ задобіо;
 Дође време миломъ Богу вала,
 Да слободу уживати смемо
 За коіомъ е гин'о КАРА ЂОРЂЕ;
 Дође време миломъ Богу вала,
 Да Србія смѣло душомъ диче,
 Да не преза одъ грабљива вука,
 Да с' не бои крвожедца свога. —
 Опетъ душа блаженога ЂОРЂА
 Надъ Србіомъ ево лебди дично;
 У сыну е она оживила,
 Онъ е съ нама не бойте се врага.
 Онъ некъ иде стазомъ отца свога,
 Нека земљомъ онъ юначки влада,
 А мы само да смо нѣму верни.
 Боже милій! на свему ти вала,
 Што е чіе отет' му се неђе,
 Што г' за кога допасти му мора.

А. Н.

Р О Д И Т Е Л Ь И М А.

Нема за Родителъ драгоцѣнниегъ на свету
 блага, него кадъ виде, да су дѣца њіова здра-
 ва, весела и добра; а нема напротивъ теже и

горчіе жалости за њи, негъ кадъ су имъ де-
 ца болешљива, дурљива, покварена. И прем-
 да многе причине одспола могу пагубно дѣй-
 ствовати како на тѣлесно тако и на душевно
 расположење дѣце; опетъ зато ваља знати; да
 и сами Родители могу бити виновници и тѣ-
 лесны и душевны недостатака своє рођене дѣ-
 це. Заръ нећемо окривити Родителъ, што до-
 лазе на светъ деца са запатномъ разны боле-
 стій? Заръ не грѣше, што сами буду-
 ћи нечисти покварену своју крвь сообшта-
 ваю будућемъ младенцу? Родители сва-
 да рађаю дѣцу себи подобну. И мозакъ и
 крвь, и кости и тѣло, све то получаваю дѣца
 одъ Родителя. Ако су дакле Родители квар-
 ни, то ће неизбежно и плодъ њіовъ такавъ
 бити. Ако су Родители гнѣвљиви, своенрав-
 ни, упорни, плотоугодницы, крадљивцы, глу-
 ни, то ће, по сведочанству искуства и порода
 њіовъ такавъ бити.

А шта ће мо да кажемо о физическомъ
 воспитанію, колико само оно здравлю дѣце
 шкоди. Та оно е главанъ узрокъ преране
 смрти малолѣтне дѣце. Али шта ћемо, кадъ
 люди вољу старогъ обычая држати се. Обы-
 чай предака влада неограничено, и мучно га
 се отрести. Ђдва коме на умъ пада, да се у-
 пыта: да ли бы болъ было децу другчіе вос-
 питавати, негъ што е обычай, или негъ што е
 онъ воспитанъ. По кућама свуда се држе
 старогъ наслѣдственногъ механизма. — Тако
 су мене мои Родители воспитали, па тако љу
 и я мою дѣцу. — Лажно ово, на древности
 почиваюће мышленъ тако е яко съ людма за-
 владало, да га ни најзреліи совѣти не могу у
 томъ поколебати. Породилъ, бабице, дойкинь
 не бы за животъ оставиле нѣке празне, на
 давнашности основане обычая, тврде будући у
 томъ предразсуђењу, да што е преемнически
 съ матере на матеръ прешло, да то мора бы-
 ти добро и свето.

И будући да дѣца као дѣца не умеду
 правилно ни мыслити ни судити, дакле ни ра-
 зумно дѣлати, то е неизбежно, да мораю дру-
 гоме подражавати, па зато тако вѣрно и пам-

те, штогодъ виде и чую. И за ово имъ не може нико замерити; ерѣ каогодъ што бы онай отаць манить быо, кои бы корео одрадногъ сына свогъ, заштѣ и онѣ не говори странне езыке као и проча дѣца, а овамо зна, да сынѣ нѣговѣ никакавъ странѣ езыкѣ у кући отца ніе ни чую; исто бы тако манить быо и онай, кой бы зактевао одѣ дѣце, да зрело мысле и умствую. Како е то смешно! Родители оне, да су имѣ дѣца миролюбива, а овамо се они свакій данѣ предѣ дѣцомъ псую и протерую; уче дѣцу, да буду воздржателни, а овамо се сами даю видѣти предѣ дѣцомъ пїяни; шале се несмысленно предѣ дѣцомъ и разказую несташлуке своѣ младости, а овамо су прама дѣцы строги и жестоко наказую найневиннии несташлукѣ; жале се предѣ дѣцомъ на радѣ и посао и назывлю сретнѣма оне, кои не мораю ништа да раде, а овамо принуђаваю дѣцу на прилѣжаніе. Едномъ рѣчию, они предѣ дѣцомъ своіомъ дозволяваю себи све оно, збогъ чега децу наказую. Ели се дакле чудити, ако су дѣца исто онако неваляла као и Родители? И е ли праведно дѣцу наказивати, кадѣ имѣ сами Родители тѣсућама приликама даю, да се злу науче и навѣяну. Родители данашнѣгѣ времена по већой части у томѣ полагаю цело воспитаніе, што даю дѣцу у школу, да много науче и запамте. Но школа не трае васданѣ, већѣ три чѣтыри часа преко данѣ. Дакле чимѣ ће се занимати дѣца осимѣ школе? скитанѣмѣ по сокацы и по полю, и собращеніемѣ са найразвратнѣомъ дѣцомъ! Како се мати радуе, кадѣ іой дѣте оде на игру па га по васданѣ нема! Радуе се, да богме што га е исподѣ свогъ надзираія пустила, а неће да промысли, какавъ се тѣме убитака дѣтету чини.

Кромѣ овы има іоштѣ и грднїи погрѣшакѣ, коѣ Родители при воспитанію дѣце своѣ чини. Они кадѣ су добро расположени, праштаю дѣцы многа безчинства и несташлуке, а кадѣ їи што неповольно снађе, а они и за маленкостъ жестоко наказую. Ако е дошао займодаваць те иште своѣ паре, онда ти е отаць и мати свирѣпый зверѣ прама дѣцы.

Е ли дѣте неотице разбило што, то му се не прашта; а кадѣ изѣ злобе и пакости што поквари, остае безѣ боя. Кадѣ дѣте што скриви и признае свою кривицу, онда га бію; а кадѣ скриви, а неће да призна, но се одапре, онда му праштаю. Кадѣ се дѣца за што моле своимѣ Родительима, ови неће да имѣ желю испуне; а кадѣ ногама о патосѣ бію и криче одѣ пакости, што имѣ се неда што оћеду, онда се лепымѣ речма увѣщаваю. А найгоре е, кадѣ се Родители прїятелю предѣ дѣцомъ своіомъ жале, како су ова несташна, упорна своевольна. Слѣдства оваковогѣ воспитанїя есу печална и за Родителѣ и за общество и за отечество.

Г. II.

ЛЮБОВЬ КЪ ОТЕЧЕСТВУ.

Пре двѣ стотине година, Поляцы были су найвећи непрїатели Руссіе. Велика часть Руссіе, и сама Москва была е већѣ подпала подѣ власть Поляка, кои су вароши и села арами, и палили, а съ Руссіема безчеловѣчно поступали. У оно време живяше у Новгороду нѣкій врло богатый касанинѣ, по имени Кузма Миньинѣ. Овай великій родолюбаць видѣши свое отечество у такомѣ жалосномѣ станю, отиде у судѣ, и яви, да онѣ све свое благо жертвуе на избавленіе отечества, и одма зобнице са златомѣ и серебромѣ на кола те у судѣ. Нѣговомѣ примѣру послѣдую многи други имућни люди и родолюбцы, и такимѣ начиномѣ скупе неброено благо у врло кратво време. Садѣ дакле одма почну купити, и скупе велику войску. — Чуюћи међу тѣмѣ Поляцы, да Русси купе войску, увате, и уансе они Пастыра, и главу Цриве Русске, старога, и добродѣтелнога Патрїарха Ермогена, когѣ су Русси необычайно любили, почитовали, и слушали. — Поляцы почеше найпре сваишта обећавати, и свакояко уговарати, да онѣ пише предводителѣма Руса да не купе войску; но благочестивый Пастырѣ ніе хотѣ волю нїюву испунити. Кадѣ видоше Поляцы, да овымѣ

начиномъ ништа не могу успѣти, онда изведоше Патриарха на средь пιάце, и почеше му претити, да ће га одма на парчета изсѣћи; ако не забрани да се войска купи. — „Некъ живи мое отечество, оно е мени скупль, него мой животъ!“ одговори Патриархъ тврдымъ гласомъ и съ найвећимъ спокойствомъ. — Сабль польске изсѣкоше Пастыра Русске Цркви, но мачеви русски одмастише скоро крвь мученика. — Брѣ мало за тымъ Князь Пожарскій, предводитель русске войске разбіе неприятеля, Поляке све у Москви побіе, и такимъ начинномъ освободи отечество одъ неприятеля. —

Пожарскій, и Миньинъ умрли су прѣ две стотине година; но слава нѣгова сія и садъ, па ће іоштъ много вѣкова у срцу свакогъ Русса сіяти; и данъ данашній Руссъ кадъ чуе ова два драга имена, срце му одъ радости заигра. —

Г. Л. З.

НАГРАДА БЛАГОСТИ

(Изъ Еберсберга.)

Года 1733 до 1740 владао е у предѣлма полуострова Копакабана у Перу еданъ шпанскій Гувернеръ, кои бедне Индіянце ніе службама мучіо, нить обласћу гоніо нити тврдо казнио, него е с' нѣима као црнымъ солюдма, човечески поступао. С' овимъ су и обраћени у Христіанство Казики задовольни были. Признателность ова нѣгови заслуга силно се кодъ нѣи покаже тако, да кадъ се е тео у свое отечество повратити, не имаюћи никаквы драгоцѣностей до онда скупльни, да собомъ полесе, као што су нѣгови преодницы, гонећи ий на то да имъ скупе, чинили; само имъ речъ преслови, да безъ свакогъ имућства одъ нѣи у Шпанію полази, премда е онъ могао то пре преправити, на кое му одма приподанцы са овакомъ утѣхомъ представну рекавши; да онъ само верне Индіянце съ Конопцыма преправи, пакъ ћеду га у полъ ноћи на таково место водити, гди они сакривено злато имаю, да одаде по вољи своіой колико оће, узме.

Гувернеръ преправи вернике свое; Казики око полъ ноћи нађу се кодъ нѣга, вежу му очи, одведу га странпутицама на потайно то место, гди неколико камня одвале, отворе подземный сводъ, одреше му очи, покажу му готово злато, и дозволе да узме колико му драго. Индіянцы на заповестъ Гувернера комъ су при повратку до нѣгове Палате очи опетъ завезане были, нагрну злата, и у палати нѣговой радостно му предаду.

А. Ч.

С М Ъ С И Ц Е.

Едномъ суевѣрномъ човеку изгризу мышевы гаће, а онъ цоплашенъ одъ тога, упыта Катона, какво ће то предсказаніе быти? Катонъ му на то одговори: што су мышевы изгризли гаће, ту нема никаквогъ предсказанія, но да су гаће когъ мыша угризле, онда бы было предсказаніе.

Сократъ упытанъ, кои може тайну у себи задржати? одговори: онай, кои и живъ угльнѣ на езыку може одржати.

Ө. Петровићъ.

(Разсуди пре него што учинишь.) Погрешности понайвыше одъ неразмотрености бываю. Редко се погреши изъ знаня а іоштъ ређе изъ незнаня, но найвыше изъ недостатка себи представляя о каквой ствари, или изъ ватеча. Сократъ е имао еданъ обычай, кои се за примеръ узети може. Кадъ се по обычаю грчкомъ у двизанію тела свогъ трчаюћи угрею, ніе одма ціо, кадъ е къ извору дошао, него е найпре узео аковъ еданъ, пак' га водомъ полагаю напуніо, и ту исту опетъ полагаю изручіо. Ово философъ овай ніе тога ради чиніо, што е шкодливо да врућ ціе, но само и у обште зато, да се навикне, никакву желю пре удовольити, докъ се на то времена не употреби, да се о ствари промисли. А нигди оборителности толико не треба намъ, колико у говору; одъ кудъ е и истинна она пословица. „Свагда се каемо што смо говорили, а нигда што смо ћутали.

А. Ч.